МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Медичний інститут
Кафедра анатомії, клінічної анатомії і оперативної хірургії, патоморфології та судової медицини

«Затверджую»

Перший проректор

_____Іщенко Н.М.

« __ » _____ 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

КЛІНІЧНА АНАТОМІЯ І ОПЕРАТИВНА ХІРУРГІЯ

Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»
Спеціальність 221 «Стоматологія»

Розробник	Черно В.С.	_____
Завідувач кафедри розробника	Черно В.С.	_____
Гарант освітньої програми	Єлінська А.М.	_____
Директор інституту	Грищенко Г.В.	_____
Начальник НМВ	Алексєєва А.О.	_____

Миколаїв – 2022 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Характеристика дисципліни	
Найменування дисципліни	Клінічна анатомія і оперативна хірургія	
Галузь знань	22 «Охорона здоров'я»	
Спеціальність	222 «Стоматологія»	
Спеціалізація (якщо є)		
Освітня програма	Стоматологія	
Рівень вищої освіти	Магістр	
Статус дисципліни	Нормативна	
Курс навчання	2-й	
Навчальний рік	2022-2023	
Номери семестрів:	Денна форма	Заочна форма
	3-й	
Загальна кількість кредитів ЄКТС/годин	3 кредити / 90 годин	
Структура курсу: – лекції – семінарські заняття (практичні, лабораторні, півгрупові) – годин самостійної роботи студентів	Денна форма	Заочна форма
	16 год. 32 год. 42 год.	
Відсоток аудиторного навантаження	53%	
Мова викладання	українська	
Форма проміжного контролю (якщо є)		
Форма підсумкового контролю	3-й семестр – диф.залік	

Анотація навчальної дисципліни

Клінічна анатомія і оперативна хірургія займає важливе місце в системі підготовки лікаря-стоматолога, особливо хірургічного профілю. Базуючись на знаннях, набутих студентами при вивченні таких базових дисциплін як нормальна анатомія та гістологія людини, патологічна гістологія та анатомія, нормальна і патологічна фізіологія, покликана озброїти майбутнього лікаря-стоматолога знаннями, необхідними для встановлення правильного діагнозу, вибору тактики лікування стоматологічних хворих, раціонального способу оперативного втручання, визначення закономірностей розвитку компенсаторно-пристосувальних змін в організмі, а також можливих ускладнень і способів їх хірургічної корекції. Окремої сучасною хірургічною стоматологічною ланкою є реконструктивна та пластична щелепно-лицьова хірургія, яка базується на експериментальних розробках клінічної та топографічної анатомії.

Клінічна анатомія і оперативна хірургія розміщується на стику теоретичних і клінічних дисциплін. Вона покликана озброїти студента знаннями, необхідними для роботи в стоматологічній клініці – в цьому суть прикладних аспектів предмету.

Вивчення клінічної анатомія і оперативної хірургії включає в себе два взаємопов'язаних розділи. Загальна оперативна хірургія викладається в лекційному курсі в аспекті анатомо-фізіологічних обґрунтувань оперативних втручань, виходячи із структурно-системного принципу, на основі найновіших досягнень теоретичної і клінічної медицини.

Спеціальна клінічна анатомія і оперативна хірургія – предмет практичних занять. При вивченні клінічної анатомії слід особливу увагу приділити питанням індивідуальної та вікової мінливості в будові органів і систем людини (нативний матеріал), твердо засвоїти їх прикладні аспекти в діагностиці, а також при виробленні індивідуального плану лікування стоматологічних хворих. Окремо виділяються питання надання невідкладної допомоги в екстремальних ситуаціях.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Клінічна анатомія і оперативна хірургія» є структурно-функціональні особливості форми, будови, походження, розвитку організму людини, топографічних взаємовідносин частин і органів тіла, з урахуванням вікових, статевих і індивідуальних відмінностей.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета – набуття кожним студентом конкретних знань з клінічної анатомії, необхідних для обґрунтування клінічного діагнозу, розуміння патогенезу стоматологічних захворювань, розвитку можливих ускладнень, а також вибору найбільш раціональних методів хірургічного втручання, особливо в лицевій ділянці черепа, оволодіння технічними прийомами і навичками оперативних втручань.

Завдання –

Δ формування знань з клінічної анатомії щелепно-лицевих ділянок та інших органів та систем тіла людини;

Δ вміння інтерпретувати топографоанатомічні взаємозв'язки з позицій варіаційної та вікової клінічної анатомії;

Δ формування вмінь застосовувати знання з клінічної анатомії для обґрунтування діагнозу та розуміння патогенезу різних патологічних процесів щелепно-лицевої ділянки;

Δ формування вмінь вибору найбільш раціональних методів хірургічного втручання та проведення реконструктивних і відновлювальних хірургічних маніпуляцій;

Δ володіння технікою виконання основних оперативних втручань на біологічних тканинах, експериментальних тваринах та тренажерах.

Очікувані результати навчання.

В результаті вивчення дисципліни студенти мають:

- Визначати роль знань топографічної анатомії, способів оперативних доступів і прийомів у підготовці лікаря-стоматолога.
- Класифікувати хірургічні операції.
- Ідентифікувати сучасні хірургічні інструменти.
- Демонструвати техніку первинної хірургічної обробки ран голови та шиї.
- Вирізняти різні види трансплантації і експлантації органів і тканин.
- Пояснювати топографо-анатомічні основи виникнення клінічної картини патологічних процесів на голові і шиї.
- Аналізувати вікові особливості топографічної анатомії голови і шиї.
- Демонструвати різні методи обробки ран голови і шиї
- Визначати принципи декомпресійних і кістково-пластичних трепанацій черепа, оперативних втручань при різних формах зобу.
- Демонструвати оголення і перев'язку зовнішньої і загальної сонних артерій, трахеотомію.
- Пояснювати топографо-анатомічні основи виникнення клінічної картини захворювань органів грудної порожнини
- Аналізувати вікові особливості топографічної анатомії органів грудної порожнин
- Пояснювати вибір і методи оперативних втручань при ураженні молочної залози
- Обрати і демонструвати різні методи обробки ран грудної стінки, резекції ребра
- Запропонувати доступи і оперативні прийоми в залежності від патології легень
- Вирізняти хірургічну анатомію вад серця і хірургічні методи їх корекції
- Визначати механізми і способи екстракорпорального кровообігу.
- Трактувати принципи дезоблітеруючих операцій при ішемічній хворобі серця
- Обґрунтувати оптимальні способи лапаротомій при різних захворюваннях органів черевної порожнини
- Обґрунтувати оптимальні способи операцій при грижах стінки живота
- Освоїти різні способи операцій при грижах стінки живота
- Демонструвати резекцію кишки і різні види ентероанастомозів, гастростомії, видалення червоподібного відростка.
- Обґрунтувати топографо-анатомічні основи методів органозберігаючих операції на шлунку.
- Визначати принципи резекції шлунка, операцій на печінці, жовчному міхурі, жовчних шляхах, підшлунковій залозі, нирках і сечоводах, лапароскопічних втручань на цих органах.
- Обґрунтувати вибір способів операцій на сечовому міхурі, передміхуровій залозі, прямій кишці, матці, яєчку, зовнішніх статевих органах.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

Знати:

- топографо-анатомічні взаємовідносини органів і систем людини;
- топографію та синтопію органів людини;
- вікові особливості клінічної анатомії організму і хірургічну анатомію природжених вад;

Вміти:

- ідентифікувати сучасні хірургічні інструменти;
- демонструвати володіння технікою виконання основних оперативних втручань на симуляційних органах людини, тренажерах та експериментальних тваринах;

- демонструвати техніку первинної хірургічної обробки ран на симуляційних органах щелепно-лицевої ділянки черепу людини, тренажерах та експериментальних тваринах.

Розроблена робоча програма відповідає ***освітньо-професійній програмі*** (ОПП) та орієнтована на формування компетентностей:

- ***загальні***:

ЗК-1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК-3. Здатність застосовувати знання у практичній діяльності.

ЗК-4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК-11. Здатність працювати в команді.

- ***спеціальні*** (фахові, предметні):

ФК-1. Спроможність збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні данні.

ФК-*2.* Спроможність інтерпретувати результат лабораторних та інструментальних досліджень.

ФК-3. Спроможність діагностувати: визначати попередній, клінічний, остаточний, супутній діагноз, невідкладні стани.

ФК-4. Спроможність планувати та проводити заходи із профілактики захворювань органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої області.

ФК-5. Спроможність до проектування процесу надання медичної допомоги: визначати підходи, план, види та принципи лікування захворювань органів і тканин ротової порожнини та щелепно-лицевої області.

Результати навчання: знання, які студенти отримують із навчальної дисципліни «Клінічна анатомія та оперативна хірургія», є базовими для блоку дисциплін, що забезпечують природничо-наукову (блок загальної підготовки ОК17) і професійно-практичну (блок професійної підготовки ОК24, ОК25, ОК28, ОК32, ОК34) підготовку.

Інтегративні кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна:

- вміння аналізувати інформацію про пошарову будову тіла людини, системи, що його складають, органи і тканини; демонструвати володіння морально-етичними принципами ставлення до живої людини та її тіла як об’єкту анатомічного та клінічного дослідження;

- варіанти мінливості органів, вади розвитку;

- інтерпретувати статеві, вікові та індивідуальні особливості будови організму людини;

- пояснювати закономірності розвитку та особливості будови органів та систем людини на макро-і мікроскопічному рівнях;

- передбачити взаємозалежність і єдність структур і функцій органів людини їх мінливість під впливом екологічних факторів;

- визначити топографо-анатомічні взаємовідносини органів і систем людини;

- визначити вплив соціальних умов та праці на розвиток і будову організму людини.

Відповідно до освітньо-професійної програми очікувані ***програмні результати навчання (ПРН)*** включають вищенаведені вміння, що вміщені у ***ОПП***:

ПРН 1. Виділяти та ідентифікувати провідні клінічні симптоми та синдроми (за списком 1); за стандартними методиками, використовуючи попередні дані анамнезу хворого, дані огляду хворого, знання про людину, її органи та системи, встановлювати вірогідний нозологічний або синдромний попередній клінічний діагноз стоматологічного захворювання (за списком 2).

ПРН 2. Збирати інформацію про загальний стан пацієнта, оцінювати психомоторний та фізичний розвиток пацієнта, стан органів щелепно-лицевої ділянки, на підставі результатів лабораторних та інструментальних досліджень оцінювати інформацію щодо

діагнозу (за списком 5).

ПРН 3. Призначати та аналізувати додаткові (обов'язкові та за вибором) методи обстеження (лабораторні, рентгенологічні, функціональні та/або інструментальні) за списком 5, пацієнтів із захворюваннями органів і тканин ротової порожнини і щелепно-лицевої області для проведення диференційної діагностики захворювань (за списком 2).

ПРН 4. Визначати остаточний клінічний діагноз дотримуючись відповідних етичних і юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення та логічного аналізу отриманих суб'єктивних і об'єктивних даних клінічного, додаткового обстеження, проведення диференційної діагностики під контролем лікаря-керівника в умовах лікувальної установи (за списком 2.1).

ПРН 5. Встановлювати діагноз невідкладних станів за будь-яких обставин (вдома, на вулиці, у лікувальній установі), в умовах надзвичайної ситуації, воєнного стану, нестачі інформації та обмеженого часу (за списком 4).

ПРН 13. Визначати тактику надання екстреної медичної допомоги, використовуючи рекомендовані алгоритми, за будь-яких обставин на підставі діагнозу невідкладного стану в умовах обмеженого часу (за списком 4).

ПРН 21. Виконувати медичні маніпуляції на підставі попереднього та/або остаточного клінічного діагнозу (за списками 2, 2.1) для різних верств населення та в різних умовах (за списком 6).

3. Програма навчальної дисципліни

Організація навчального процесу здійснюється за європейською кредитною трансферно-накопичувальною системою (ЄКТС).

Програма навчальної дисципліни складається з трьох блоків:

ЗМІСТ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Блок 1.

Розділ 1. «Вступ до клінічної анатомії та оперативної хірургії».

Тема 1. Вступ до клінічної анатомії та оперативної хірургії..

Історія розвитку навчальної дисципліни «Клінічна анатомія та оперативна хірургія». Предметне поле і завдання клінічної анатомії. Методи топографо-анатомічного дослідження. Предметне поле і завдання оперативної хірургії. Класифікація хірургічних операцій. Етапи оперативних втручань. Принципи оперативних втручань

Тема 2. Первинна хірургічна техніка.

Хірургічний інструментарій і зшивальна апаратура. Техніка роз'єднання і з'єднання тканин. Сучасний шовний матеріал та зшиваючи апарати. Шви. Вузли Тимчасова та остаточна зупинка кровотечі. Класифікація та принципи місцевого знеболювання. Принципи первинної хірургічної обробки ран.

Розділ 2. «Клінічна анатомія та оперативна хірургія голови та шиї»

Тема 1. Клінічна анатомія та оперативна хірургія голови.

Клінічна анатомія ділянок мозкового відділу голови. Клінічна анатомія мозкових оболон і міжоболонових просторів. Схема черепно-мозкової топографії. Первинна хірургічна обробка ран мозкового відділу голови. Гематоми мозкового відділу голови. Трепанація черепа (декомпресійна і кістково-пластична). Антротомія.

Поняття про хірургічні втручання при аневризмах, внутричерепних гематомах та крововиливах, пухлин порожнини черепа. Ендоваскулярні втручання. Краніонавигація.

Клінічна анатомія ділянок лицевого відділу голови. Клінічна анатомія привушної залози. Клінічна анатомія клітковинних просторів лиця, шляхи розповсюдження

запальних процесів. Клінічна анатомія приносових пазух. Первинна хірургічна обробка ран лиця. Розкриття верхньощелепної пазухи (гайморотомія).

Тема 2. Клінічна анатомія і оперативна хірургія ділянок та органів шиї.

Клінічна анатомія ділянок (трикутників) шиї. Клінічна анатомія фасцій та клітковинних просторів шиї, шляхи розповсюдження запальних процесів. Судини та нерви шиї. Оголення і перев'язка зовнішньої та загальної сонних артерій. Вагосимпатична блокада за О.В.Вишневським та М.Н.Бурденко. Первинна хірургічна обробка ран шиї. Операції при запальних та гнійних процесах шиї. Серединні і бокові кісти та свищі шиї, методи їх хірургічного лікування. Аневризми сонної артерії і техніка операцій при них. Операції при флебектазії яремних вен. Операції при кривошиї.

Клінічна анатомія органів шиї (гортань, трахея, глотка, стравохід, щитоподібна залоза). Трахеостомія та конікотомія. Інтубація трахеї. Операції на щитоподібній залозі. Оперативні доступи до шийної частини стравоходу.

Блок 2.

Розділ 3. «Клінічна анатомія та оперативна хірургія ділянок і органів грудної порожнини».

Тема 1. Клінічна анатомія і оперативна хірургія грудної стінки.

Клінічна анатомія грудної стінки. Клінічна анатомія молочної залози. Вади розвитку молочної залози: Операції на молочній залозі при маститах, при доброякісних і злоякісних пухлинах.

Резекція ребра.

Тема 2. Клінічна анатомія та оперативна хірургія легенів і органів середостіння.

Клінічна анатомія плеври та легенів, органів переднього та заднього середостіння. Пункція плеври. Види пневмотораксу. Техніка закриття пневмотораксу Оперативні доступи до органів грудної порожнини. Пульмонектомія. Резекція частки(зони) та сегмента легень.

Операції при стенозах та атрезіях стравоходу . Пластика стравоходу тонкою та товстою кишкою. Поняття про сучасні операції при раку стравоходу

Тема 3. Клінічна анатомія та оперативна хірургія серця

Клінічна анатомія серця та осердя. Хірургічні доступи до серця. Операції при пораненні серця. Хірургічне лікування ішемічної хвороби(ендокоронарні втручання, аорто-коронарне шунтування). Принципи екстракорпорального кровообігу(апарати штучного кровообігу). Вродженні та набуті вади серця, принципи їх хірургічного лікування. Трансплантація серця.

Розділ 4. «Клінічна анатомія та оперативна хірургія ділянок і органів порожнин живота»

Тема 1. Клінічна анатомія і оперативна хірургія передньо-бічної стінки живота.

Клінічна анатомія передньо-бічної стінки живота (пошарова будова ділянок, кровопостачання, іннервація, венозний та лімфатичний відтік).

Поняття та класифікація гриж передньо-бічної стінки живота. Клінічна анатомія пахвинної ділянка та пахвинного каналу. Хірургічна анатомія вроджених, косих та прямих пахвинних гриж. Операції при косих та прямих пахвинних грижах. Оперативне лікування вродженої, защемленої і ковзної гриж.

Клінічна анатомія стегнового каналу, ділянки пупка та білої лінії живота. Хірургічна анатомія стегнових, пупкових грижі та грижі білої лінії живота. Оперативне лікування стегнових, пупкових гриж і гриж білої лінії живота.

Ендоскопічна анатомія передньо-бокової стінки живота. Лапароскопічні методи лікування гриж передньо-бокової стінки живота.

Тема 2. Клінічна анатомія і оперативна хірургія органів черевної порожнини.

Порожнина живота: частини. Черевна порожнина: стінки, вміст. Клінічна анатомія очеревини. Очеревинна порожнина, її вміст. Варіанти відношення внутрішніх органів до очеревини. Поверхи очеревинної порожнини. Сумки, канали, закутки.

Клінічна анатомія шлунка, печінки, жовчного міхура та жовчних шляхів, тонкої кишки, товстої кишки, селезінки. Хірургічні доступи до органів черевної порожнини. Кишкові шви. Резекція кишок. Види ентероанастомозу: кінець в кінець, бік в бік, кінець в бік.

Операції на шлунку: розсічення, шов шлунку, ушивання проривної виразки шлунку, гастростомії, гастроентеростомії , резекції, ваготомії та дренажні операції.

Операції на печінці (шов печінки, резекція печінки), жовчному міхурі та жовчних протоках (холецистектомія – способи та техніка). Лапароскопічні методи холецистектомії. Хірургічна анатомія атрезій жовчного міхура та жовчних шляхів. Операції при атрезіях жовчовивідних шляхів.

Видалення селезінки (спленектомія).

Оперативні доступи до червоподібного відростка. Видалення червоподібного відростка. Способи обробки його кукси. Ретроградне видалення червоподібного відростка. Лапароскопічна апендектомія. Операції на кишці (ентеростомія, колостомія, протиприродний задній прохід).

Тема 3. Клінічна анатомія та оперативна хірургія поперекової ділянки та заочеревинного простору.

Клінічна анатомія поперекової ділянки. Поперековий трикутник. Клінічна анатомія заочеревинного простору: фасції, клітковинні простори, вміст. Клінічна анатомія органів та судин заочеревинного простору (нирки, надниркові залози, сечоводи, підшлункова залоза, черевна аорта, нижня порожниста вена). Оперативні доступи до органів заочеревинного простору. Паранефральна блокада. Операції на нирках (розсічення нирки, резекція нирки, видалення нирки, розкриття ниркової миски). Поняття про трансплантацію нирки, пластичні операції на сечоводах. Операції при вроджених вадах нирок і сечоводів.

Принципи операції на підшлунковій залозі при гострому та хронічному панкреатитах.

Розділ 5. «Клінічна анатомія та оперативна хірургія стінок і органів таза».

Тема1. Клінічна анатомія та оперативна хірургія стінок і органів таза.

Клінічна анатомія таза. Фасції і клітковинні простори таза. Клінічна анатомія органів чоловічого і жіночого таза(сечового міхура, передміхурової залози та сім'яних міхурців, матки і її придатків, прямої кишки).

Оперативні доступи до органів малого тазу. Високий розтин сечового міхура. Прокол та катетеризація сечового міхура. Надлобкова крізьміхурова аденомектомія.

Операції при позаматковій вагітності. Кесарів розтин. Класифікація парапроктитів. Принципи операцій при гострих та хронічних парапроктитах. Операції при геморої. Операції на прямій кишці при атрезіях анального отвору і кишки. Хірургічна анатомія вроджених вад товстої кишки: мегаколон та хвороба Гіршпрунга. Операції при мегаколон і хворобі Гіршпрунга.

Блок 3.

Розділ 6. «Клінічна анатомія та оперативна хірургія хребта та кінцівок».

Тема1. Клінічна анатомія та оперативна хірургія хребта, спинного мозку і його оболон.

Клінічна анатомія хребта. Фізіологічні та патологічні згини хребтового стовпа. Клінічна анатомія спинного мозку, спинномозкових вузлів та спинномозкових нервів. Клінічна анатомія мозкових оболон та міжоболонних просторів.

Оперативні доступи до різних відділів хребта. Поперековий прокол. Хірургічна анатомія та методи хірургічного лікування сколіозу. Хірургічна анатомія та методи хірургічного лікування міжхребцевих гриж Хірургічна анатомія вроджених вад спинного мозку та хребта.

Тема 2. Клінічна анатомія та оперативна хірургія верхніх кінцівок

Клінічна анатомія ділянок верхньої кінцівки: надпліччя, пахвової ямки, плеча, ліктьової ямки, передпліччя, зап1ястка та кисті.

Проекційні лінії підключичної артерії, пахвової артерії, судинно-нервового пучка плеча, променевої та ліктьової артерій. Фасції та клітковинні простори верхньої кінцівки.

Оперативні доступи до підключичної та пахвової артерій, плечової артерії та серединного нерва, ліктьової артерії та нерва, променевої артерій та нерва.

Тема 3. Клінічна анатомія та оперативна хірургія нижніх кінцівок

Клінічна анатомія ділянок нижньої кінцівки: сідниці, стегна, підколінної ямки, гомілки, стопи. Проекційні лінії сідничного нерва. сідничної ділянки, стегнової та підколінної артерій, великої підшкірної вени, судинно-нервових пучків гомілки та стопи. Оперативні доступи до стегнової та підколінної артерій, сідничного нерва в середній третині стегна, передньої та задньої великогомілкових артерій та гомілкових нервів на різних рівнях.

Тема 4. Оперативні втручання на кінцівках

Принципи і техніка первинної хірургічної обробки ран кінцівок. Операції на судинах кінцівок. З'єднання судин.

Операції на венах (венесекція, ендовазальне встановлення кава-фільтрів). Пункція та катетеризація центральних вен. Операції при варикозному розширенні вен нижніх кінцівок.

Операції при аневризмах.

Принципи операцій на сухожилках остеотомія, кісткова пластика (зшивання сухожилка, тенопластика, теноліз, тенотомія, тенодез).

Принципи операцій на периферичних нервах (невроліз, шов нерва, невротомія, пластика і переміщення нервів).

Операції на кістках (екстра- та інтрамедулярний остеосинтез, остеотомія, кісткова пластика).

Загальні принципи ампутації. Класифікація ампутацій. Ампутації і екзартикуляції на верхній кінцівці(ампутація фаланг пальців кисті, кісток п’ястка, передпліччя та плеча).

Ампутації і екзартикуляції на нижній кінцівці, кістково-пластична ампутація гомілки за М.І. Пироговим, фасціопластична ампутація гомілки, ампутації стегна).

4 . СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Видами навчальної діяльності студентів згідно з навчальним планом є:

- лекції;
- практичні заняття;
- самостійна робота студентів (СРС);
- індивідуальна робота студентів (ІРС).

Теми лекційного курсу розкривають проблемні питання відповідних розділів анатомії людини.

Практичні заняття передбачають:

- опанування студентами будови органів, систем органів людини;
- визначення на анатомічних препаратах топографо-анатомічні взаємовідносини органів і систем органів людини;
- оцінювання вікових, статевих та індивідуальних особливостей будови органів людини;
- вирішення ситуаційних задач, що мають клініко-анатомічне обґрунтування.

Засвоєння теми контролюється на практичних заняттях у відповідності з конкретними цілями.

Назви розділів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
		Л	Пр.	Лаб.	ІРС	СРС
Блок 1. Розділ 1. «Вступ до клінічної анатомії та оперативної хірургії»						
Тема 1. Вступ до клінічної анатомії та оперативної хірургії. Історія становлення.		2	-			2
Тема2. Первинна хірургічна техніка. Хірургічний інструментарій, шовний матеріал		2	2			2
Разом за розділом 1		**4**	**2**			**4**
Розділ 2. «Клінічна анатомія та оперативна хірургія голови та шиї»						
Тема 1. Клінічна анатомія та оперативна хірургія мозкового відділу голови		2	4			4
Тема 2. Клінічна анатомія та оперативна хірургія лицевого відділу голови		2	4			4
Тема 2. Клінічна анатомія та оперативна хірургія ділянок та органів шиї.		2	4			4
Разом за розділом 2		**6**	**12**			**12**
Блок 2. Розділ 3. Клінічна анатомія та оперативна хірургія ділянок і органів грудної порожнини						
Тема 1. Клінічна анатомія та оперативна хірургія грудної стінки та порожнини.		1	2			2
Тема 2. Клінічна анатомія та оперативна хірургія легенів та органів середостіння.		0,5	2			2
Тема 3. Клінічна анатомія та оперативна хірургія серця.		0,5	2			2
Разом за розділом 3		**2**	**6**			**6**
Розділ 4. «Клінічна анатомія та оперативна хірургія ділянок і органів черевної порожнин»						
Тема 1. Клінічна анатомія і оперативна хірургія передньо-бічної стінки живота.		2	2			2
Тема 2. Клінічна анатомія і оперативна хірургія органів черевної порожнини.			2			2
Тема 3. Клінічна анатомія та оперативна хірургія поперекової ділянки та органів заочеревинного простору.			2			2
Разом за розділом 4		**2**	**6**			**6**
Розділ 5. «Клінічна анатомія та оперативна хірургія стінок і органів таза».						
Тема 1. Клінічна анатомія та оперативна хірургія стінок і органів таза.		1	2			2
Разом за розділом 5		**1**	**2**			**2**
Блок 3. Розділ 6. «Клінічна анатомія та оперативна хірургія хребта та кінцівок»						
Тема 1. Клінічна анатомія та оперативна хірургія хребта, спинного мозку і його оболон.		1	2			4
Тема 2. Клінічна анатомія та оперативна хірургія верхніх кінцівок.			1			2
Тема 3. Клінічна анатомія та оперативна			1			2

хірургія нижніх кінцівок.						
Тема 4. Оперативні втручання на кінцівках						4
Разом за розділом 6 (блоком 3)		**1**	**4**			**12**
Підсумковий контроль						
Всього годин за навчальну дисципліну «Клінічна анатомія та оперативна хірургія»	**90**	**16**	**32**			**42**

4.2. Теми лекцій

№	Тема	Кіль-ть годин
1	Визначення предмета, завдання топографічної анатомії та оперативної хірургії. Методи топографо-анатомічного дослідження. Історія предмета. Вклад М.І.Пирогова в розвиток «Клінічної анатомії»	2
2	Первинна хірургічна техніка. Хірургічний інструментарій, шовний матеріал. Сучасна ендоскопічна техніка.	2
3	Клінічна анатомія голови. Ділянки мозкового відділів голови. Мозкові оболонки і міжоболонові простори. Пазухи твердої оболони головного мозку. Міжоболонні простори. Внутрішня та зовнішня основа черепа. Первинна хірургічна обробка ран склепіння черепу. Трепанація черепа. Антротомія.	2
4	Клінічна анатомія лицевого відділу голови. Клінічна анатомія передньої ділянки лиця. Клінічна анатомія бокової ділянки лиця. Клінічна анатомія глибокої ділянки лиця.	2
5	Клінічна анатомія ділянок та органів шиї. Фасції, клітковинні простори. Судини та нерви шиї. Оперативні втручання на органах шиї.	2
6	Клінічна анатомія грудної стінки, молочної залози Клінічна анатомія легень і органів середостіння, серця і навколосерцевої сумки. Хірургічні доступи до стравоходу, легень, серця.	2
7	Клінічна анатомія передньо-бокової стінки живота. Пахвинна ділянка і пахвинний канал. Клінічна анатомія черевної порожнини. Відношення очеревини до органів порожнини живота. Сумки верхнього поверху черевної порожнини. Клінічна анатомія шлунка, підшлункової залози, печінки, жовчного міхура, жовчних шляхів і селезінки. Клінічна анатомія дванадцятипалої кишки, тонкої і товстої кишок. Канали, закутки нижнього поверху черевної порожнини.	2
8	Клінічна анатомія поперекової ділянки. Слабкі місця поперекової ділянки. Клінічна анатомія фасцій і клітковинних просторів, органів заочеревинного простору. Паранефральна блокада. Клінічна анатомія стінок і органів таза. Фасції і клітковинні простори таза. Вікові і статеві особливості топографічної анатомія таза. Клінічна анатомія промежини. Клінічна анатомія хребта і спинного мозку. Оболонки спинного мозку Спинний мозок і корінці спинномозкових нервів. Поперековий прокол.	2

4.3. Теми семінарських занять не передбачено

4.4. Теми практичних занять

№	**Тема**	Кіл-сть годин
1.	Історія розвитку дисципліни. Методи топографо-анатомічного дослідження. Визначення і завдання топографічної анатомії її клінічне значення**.** Хірургічний інструментарій, шовний та перев'язочний матеріал.	2

2.	Топографічна анатомія ділянок склепіння черепа та соскоподібного відростка. Топографо-анатомічні ознаки закритої, відкритої та проникаючої травми черепа.	2
3.	Клінічна анатомія оболонок мозку, цистерн та шлуночків мозку, черепно-мозкових нервів. Проекція венозних пазух твердої мозкової оболонки. Схема черепно-мозкової топографії Кронлейна-Брюсової. Топографо-анатомічні ознаки внутрішньочерепних гематом різного походження, принципи трепанації черепа.	2
4.	Клінічна анатомія ділянок лицевого відділу голови. Кровопостачання, венозний, лімфатичний відтік та іннервація, анатомічні шляхи розповсюдження запальних процесів в ділянках лиця їх клінічне значення. Топографо-анатомічні ознаки гайморових пазух та їх клінічне значення. Топографо-анатомічне обґрунтування задньої тампонади носа, блокади гілок трійчастого нерва.	4
5.	Фасції, клітковинні простори шиї. Судини та нерви шиї. Топографо-анатомічне обґрунтування локалізації заглоткових та приглоткових абсцесів, флегмон шиї і гнійного паротиту. Топографо-анатомічне розташування голосових зв'язок та їх клінічне значення. Топографічна анатомія органів шиї стравохід, трахея, щитоподібна залоза, блукаючий нерв). Топографо-анатомічні особливості виконання трахеотомії та конікотомії.	4
6.	Клінічна анатомія грудної стінки, молочної залози та плеври,. Топографо-анатомічне обґрунтування локалізації пухлин та абсцесів молочної залози. Топографо-анатомічне обґрунтування пункції плеври при пневмотораксі та плевриті. Топографо-анатомічні ознаки різного за видом пневмотораксу. Діафрагма.	2
7.	Клінічна анатомія легень та органів середостіння. Клінічна анатомія середостіння та його органів.	2
8.	Клінічна анатомія передньо-бічної стінки живота. Топографічна анатомія пахвинного і стегнового каналів. Хірургічна анатомія прямої, косої і стегнової гриж.	2
9.	Клінічна анатомія верхнього поверху черевної порожнини Відношення очеревини до органів черевної порожнини. Сумки, канали, закутки. Топографічна анатомія шлунка, печінки, жовчного міхура, жовчних шляхів, дванадцятипалої кишки, підшлункової залози і селезінки. Хірургічна анатомія шлунка. Гастростомія. Гастроентерстомія. Резекція шлунку. Ваготомія і пілоропластика. Ушивання перфоративної виразки шлунка.	2
10.	Клінічна анатомія нижнього поверху черевної порожнини Клінічна анатомія тонкої і товстої кишок. Канали, мезентеріальні синуси, закутки. Хірургічна анатомія тонкої кишки. Резекція тонкої кишки. Хірургічна анатомія товстої кишки та червоподібного відростка. Апендектомія. Техніка накладання протиприроднього відхідника.	2
11.	Хірургічна анатомія поперекової ділянки Слабкі місця поперекової ділянки. Клінічна анатомія фасцій і клітковинних просторів, органів заочеревинного простору. Заочеревинний простір. Топографо-анатомічне обґрунтування розповсюдження запальних процесів в заочеревинному просторі. Хірургічна анатомія органів заочеревинного простору. Операції на нирках і сечоводах.	2
12.	Клінічна анатомія стінок і органів таза та промежини. Фасції і клітковинні простори малого таза. Вікові і статеві особливості топографічної анатомії малого таза. Топографо-анатомічне обґрунтування проколу сечового міхура, розтину сечового міхура. Топографо-анатомічне обґрунтування тазових гриж Хірургічна анатомія хребта.	2

13.	Клінічна анатомія спинного мозку і його оболонок. Топографо-анатомічне обґрунтування поперекового проколу Операції на хребті.	2
14.	Клінічна анатомія та оперативна хірургія верхніх та нижніх кінцівок.	2

4.5. Теми лабораторних занять не передбачено

4.6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Хірургічний інструментарій, основи хірургічної термінології. Наркоз. Внутрішньовенний барбітуратовий наркоз при оперативних втручаннях на тваринах. Види пластики шкіри. ПХО ран**.** Методика закриття дефектів шкіри. Види пластики. Техніка основних хірургічних маніпуляцій: ін'єкції, венепункція, венесекція.	4
2	Топографо-анатомічне обґрунтування трепанацій черепа (Резекційна та кістково пластична трепанація). Трепанації повітряних пазух обличчя. Оперативні втручання на обличчі. Пластика при розщеплені твердого піднебіння, та верхньої губи.	6
3	Вагосимпатична блокада. Блокада шийного і плечового сплетень. Трахеотомія. Конікотомія. Струмектомія. Перев'язка артерій.	4
4	Мастектомія. Плевральна пункція. Резекція ребра. Стернальна пункція. Пневмоторакс. Операції на легенях. Операції на серці.	12
5	Оперативні втручання на черевній стінці та органах черевної порожнини. Операції на органах малого тазу.	8
6	Спиномозкова пункція. Спиномозкові грижі. Оперативні втручання на кінцівках. Ампутації.	8
	Разом	42

4.7. Індивідуальні завдання

НАРАХУВАННЯ БАЛІВ ЗА ІНДИВІДУАЛЬНУ РОБОТУ (1 - 6 БАЛІВ).

- Активна участь в засіданнях наукового студентського гуртка.
- Виступи з доповідями на засіданнях наукового студентського гуртка.
- Виготовлення таблиць для практичних та підсумкових занять.
- Допомога в підготовці мультимедійних презентацій.
- Виготовлення анатомічних муляжів та макетів анатомічних препаратів.
- Участь у наукових публікаціях із співробітниками кафедри.

4.8. Завдання для самостійної роботи

Згідно робочого плану позааудиторної роботи.

5. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

5.1. ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ З ДИСЦИПЛІНИ «КЛІНІЧНА АНАТОМІЯ І ОПЕРАТИВНА ХІРУРГІЯ»

1. Зміст і завдання курсу топографічної анатомії.
2. Класифікація оперативних втручань.
3. Принципи та етапи оперативних втручань.
4. Класифікація хірургічного інструментарію.

5. Класифікація хірургічних шовних матеріалів.
6. Техніка венесекції, венепункції, накладання різних видів швів.
7. Клінічна анатомія лобово-тім'яно-потиличної ділянки.
8. Клінічна анатомія скроневої ділянки.
9. Клінічна анатомія ділянки соскоподібного відростку. Трепанаційний трикутник (Шипо). Вікові особливості. Антротомія.
10. Оболонки головного мозку, підоболонкові простори, артерії твердої мозкової оболонки.
11. Венозні пазухи твердої мозкової оболонки, їх зв'язок з венами обличчя і венами покровів голови.
12. Первинна хірургічна обробка черепно-мозкових ран.
13. Техніка зупинки кровотечі при пошкодженнях м'яких тканин, кісток склепіння черепа і венозних синусів твердої мозкової оболонок.
14. Основні борозни і звивини головного мозку. Топографічна анатомія a.meninga media. Артеріальне коло великого мозку.
15. Схема краніо-церебральної топографії Кронлейна-Брюсової та Єгорова.
16. Кістково-пластична трепанація черепа.
17. Декомпресійна трепанація черепа.
18. Клінічна анатомія щічної ділянки.
19. Клінічна анатомія привушно-жувальної ділянки.
20. Клінічна анатомія гілок лицевого нерва. Обґрунтування раціональних розрізів на лиці.
21. Клінічна анатомія глибокої ділянки лиця.
22. Клінічна анатомія гілок трійчастого нерва.
23. Підскронева та піднебінно-крилоподібна ямки (судини, нерви, м'язи).
24. Клінічна анатомія ротової ділянки: переддвірр’я, власне порожнина рота, тверде та м'яке піднебіння.
25. Зів. Лімфатичне кільце Пирогова-Вальдейера.
26. Будова зубів, їх іннервація, кровопостачання. Обґрунтування і техніка провідникової анестезії.
27. Язик: іннервація, кровопостачання.
28. Клінічна анатомія носа і його порожнини. Приносові пазухи.
29. Особливості будови очної ямки і її вміст.
30. Первинна хірургічна обробка щелепно-лицевих ран.
31. Типові розрізи при абсцесах і флегмонах щелепно-лицевої області.
32. Розтин лобової пазухи.
33. Розтин верхньощелепної (гайморової) пазухи за Колдуеллом-Люком.
34. Верхньощелепна артерія. Її гілки.
35. Артеріальне кровопостачання лицевого відділу голови.
36. Пластика стебельчастим клаптем за В.П.Філатовим
37. Поділ шиї на відділи і ділянки. Трикутники шиї.
38. Клінічна анатомія фасцій та міжфасціальних проміжків шиї.
39. Клінічна анатомія підщелепного і підборідного трикутника шиї. Трикутник Пирогова.
40. Клінічна анатомія сонного трикутника і основного судинно-нервового пучка шиї.
41. Клінічна анатомія грудинно-ключично-соскоподібної ділянки.
42. Клінічна анатомія лопатково-ключичного трикутника шиї. Перед- і міждрабинчасті проміжки.
43. Клінічна анатомія щитовидної та паращитовидних залоз.
44. Клінічна анатомія глотки та біляглоткових кліткових просторів.
45. Клінічна анатомія гортані.
46. Види трахеотомії. Крико- і конікотомія.

47. Оголення зовнішньої сонної та язикової артерій.
48. Вагосимпатична блокада за О.В. Вишневським.
49. Особливості первинної хірургічної обробки ран шиї.
50. Топографічна анатомія міжреберних проміжків.
51. Резекція ребра.
52. Топографічна анатомія молочної залози.
53. Операції при доброякісних і злоякісних пухлинах молочної залози.
54. Мастити та їх принципи оперативного лікування.
55. Топографічна анатомія середостіння. Розподіл його на відділи (передній, задній, середній). Відношення органів до середостінь.
56. Топографічна анатомія легень. Сегментарна і часткова будова.
57. Принципи операцій на легенях – ушивання легені, сегментарна резекція, лобектомія, пульмонектомія.
58. Пневмоторакс. Методи усунення.
59. Топографічна анатомія серця і його судин. Особливості топографії в дітей.
60. Топографічна анатомія передньо-бокової стінки живота. Шари, кровопостачання.
61. Топографічна анатомія пахового каналу. Статеві особливості пахвинного каналу і його вмісту.
62. Топографічна анатомія внутрішньої поверхні передньої черевної стінки.
63. Хірургічна анатомія косих, прямих, ковзних і природжених пахвинних гриж.
64. Поняття про грижі. Класифікація гриж
65. Топографічна анатомія підшлункової залози.
66. Основи хірургічної техніки при грижосіченнях.
67. Операції з приводу пупкових гриж і гриж білої лінії живота.
68. Хірургічні доступи до органів черевної порожнини, їх топографо-анатомічне обґрунтування.
69. Канали, синуси і сумки черевної порожнини, їх практичне значення.
70. Техніка вшивання рани шлунку.
71. Техніка вшивання рани тонкої кишки.
72. Резекція кишки. Види кишкових анастомозів. Техніка виконання кишкових анастомозів.
73. Апендектомія. Техніка проведення, принципи формування кукси апендикса.
74. Техніка вшивання рани товстої кишки.
75. Топографічна анатомія тазу. Межі. Кісткове тазове кільце. М’язи тазу. . «Поверхи» тазу, кровопостачання, іннервація, лімфовідток.
76. Топографічна анатомія дна малого тазу (діафрагма тазу и сечо-статева діафрагма).
77. Пристінкові клітковинні простори тазу (передміхуровий, позадупрямокишковий бічний). Поширення гематом.
78. Топографічна анатомія матки. Навколоматковий клітковинний простір. Шляхи поширення гнійних процесів. Топографічна анатомія придатків матки. Кровопостачання, іннервація, лімфовідток.
79. Топографічна анатомія сечового міхура. Клітковинні простори сечового міхура. Кровопостачання, іннервація, лімфовідток.
80. Катетеризація сечового міхура. Показання, техніка виконання. Можливі ускладнення при виконанні. Пункція сечового міхура. Показання, техніка виконання. Можливі ускладнення при виконанні
81. Клінічна анатомія и оперативна хірургія поперекової ділянки.
82. Топографічна анатомія заочеревинного простору. Фасції і клітковинні простори. Пошарова будова.
83. Доступи до нирки (розрізи за Федорову, Бергману-Ізраелю). Шов нирки, резекція нирки, нефректомія.

84. Техніка виконання паранефральної блокади за А. В. Вишневському. Можливі ускладнення при виконанні.
85. Топографічна анатомія хребта. Межі, зовнішні орієнтири, відділи. Фізіологічні і патологічні вигини хребта. Хребтовий канал і його вміст.
86. Оболонки спинного мозку. Топографічна анатомія спинного мозку. Патологія розвитку хребта і спинного мозку.
87. Топографічна анатомія і оперативна хірургія кінцівок

Приклад «0» білета.

Білет № 0

1. Принципи та етапи оперативних втручань. Класифікація хірургічного інструментарію. – **максимальна кількість балів – 20.**
2. Топографічна анатомія лобово-тім‘яно-потиличної ділянки. Межі, пошарова будова, кровопостачання, іннервація, лімфовідтік. Клітковинні простори – **максимальна кількість балів – 20.**
2. Поділ шиї на відділи і ділянки. Трикутники шиї. Клінічна анатомія фасцій та міжфасціальних проміжків шиї.– **максимальна кількість балів – 20.**
3. 30. Первинна хірургічна обробка щелепно-лицевих ран. – **максимальна кількість балів – 20.**
4. Апендектомія. Техніка проведення, принципи формування кукси апендикса.– **максимальна кількість балів – 20.**

Всього максимум 80 балів.

ПРИКЛАДИ ТИПОВИХ ТЕСТОВИХ ЗАДАЧ З РІЗНИХ ТЕМ ДЛЯ РОЗВ’ЯЗУВАННЯ НА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТТЯХ:

До загального хірургічного інструментарію відносяться:
- розширювач трахеї, канюля
+ скальпель, кровоспинні затискачі, пінцети, гачки
- розширювач ран Госсе, Микуліча
- скальпель, ампутаційний ніж
- дугоподібна і листова пилки

Через яку з перерахованих пазух твердої оболони головногомозку проходить внутрішня сонна артерія?
- сигмоподібну
- поперечну
- верхню кам'янисту
- пряму
+ печеристу

Які з елементів головного мозку формують венозні пазухи?
- м'яка мозкова оболонка
+ тверда мозкова оболона
- субарахноїдальний простір
- епідуральний простір
Яке з вказаних утворень прилягають до задньої границі трикутника Шипо?
- поперечна пазуха
+ сигмоподібна пазуха

- канал лицевого нерва
- сонний канал
- канал під'язикового нерва

Де розташовуються артерії в лобно-тім'я-потиличній області?
+ в підшкірній клітковині
- в шкірі
- в підапоневротичній клітковині
- в підокістній клітковині
- в окісті

Які тканини входять до складу скальпа?
- шкіра і підшкірна клітковина
+ шкіра, підшкірна клітковина і сухожильний шолом
- все м'які тканини
- м'які тканини лобно-тім'я-потиличної області і елементи кісток склепіння черепа
- сухожильний шолом, підапоневротична клітковина, окістя

Чим небезпечний розрив середньої оболонкової артерії?
- геморагічним шоком
- порушенням кровопостачання твердої мозкової оболонки головного мозку
- порушенням кровопостачання скроневої частки головного мозку
- порушення кровопостачання лобової частки головного мозку
+ утворенням епідуральної гематоми

Верхнєочноямкова вена впадає в:
+ печеристий синус
- нижній сагітальний синус
- верхній сагітальний синус
- клиноподібно-тім'яний синус
- верхній кам'янистий синус

Через який отвір виходить з черепа третя гілка трійчастого нерву?
+ через овальний отвір
- через круглий отвір
- через остистий отвір
- через верхню очну щілину
- через сонний канал

Декомпресивною трепанацією черепа є:
- трепанація за Вагнер-Вольфом
+ трепанація за Кушингом
- трепанація за Олівекроном
- трепанація за Федосєєвим
- трепанація за Борхардои

Кістково-пластичною трепанацією черепа є трепанація:
+ по Олівекрону
- по Федосєєву
- по Борхарду
- по Кушингу
- по Бурденко

Вище відходження якої артерії перев'язують зовнішню сонну артерію?
+ верхньої щитоподібної;
- верхнє-щелепної;
- язикової;
- лицевої;
- нижньої щитоподібної.

Що є орієнтиром при виконанні як верхньої, так і нижньої трахеотомії?
- перснеподібний хрящ;
- щитоподібний хрящ;
+ перешийок щитоподібної залози;
- під'язична кістка;
- яремна вирізка

Скільки з 5-ти фасцій шиї необхідно розсікти при виконанні верхньої трахеотомії?
- дві;
- три;
+ чотири;
- п'ять;
- одну

Метод субтотальної субфасціальної резекції щитоподібної залози розроблений:
+ Ніколаєвим;
- Кохером;
- Кером;
- Мартиновим;
- Пироговим.

Після резекції щитоподібної залози у хворого з'явилася осиплість голосу. Які з вказаних нервів могли бути пошкоджені?
- шийна петля;
- язикоглотковий;
- симпатичний стовбур;
+ нижній гортанний;
- під'язичний.

Який синдром може бути критерієм правильно виконаної ваго-симпатичної блокади за Вишневським?
- Вишневського-Бурденко;
- Бурденко-Горнера;
- Пирогова-Бернара;
- Пирогова-Вишневського;
+ Клода Бернара-Горнера.

Якщо підібрати замалу канюлю для трахеостоми у хворого виникне:
+ емфізема підшкірної клітковини;
- осиплість голосу;
- некроз м'яких тканин;
- кровотеча;
- некроз хрящів трахеї.

ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ ВМІНЬ, ЯКИМИ ПОВИНЕН ОВОЛОДІТИ СТУДЕНТ ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІНИ

1. Вільне користування загальним хірургічним інструментарієм:
- для розтину тканин;
- для тимчасової зупинки кровотечі;
- для утримання та фіксації тканин;
- для з'єднання тканин;
2. Розтин м'яких тканин.
3. Тимчасова зупинка кровотечі в рані.
4. Остаточна зупинка кровотечі в рані.
5. З'єднання м'яких тканин.
6. Володіння накладенням хірургічних швів та вузлів.
7. Первинна хірургічна обробка ран голови.
8. Конікотомія, конікопункція.

6. ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ.

<u>Критерії допуску до складання підсумкового контролю.</u>

До складання підсумкового контролю допускаються студенти, які були присутні на всіх практичних заняттях та лекціях, або відпрацювали пропущені заняття в установленому порядку, та набрали мінімальну кількість балів, а також здали практичні навички. Сума балів для допуску (поточна успішність + практичні навички + індивідуальна робота). Студенти, які мають заборгованість на кінець семестру, ліквідують її тільки з дозволу декана факультету.

1. Підсумковий контроль здійснюється після закінчення практичних занять у вигляді диференційного заліку згідно графіку навчально-методичного відділу ЧНУ.
2. Підсумковий контроль складається з перевірки теоретичних знань та практичних навичок. Максимальна кількість балів за підсумковий контроль дорівнює 80 балів, мінімальна – 50.
3. Перескладання підсумкового контролю проводиться 2 рази.
4. Загальна успішність з навчальної дисципліни складається:

а) поточна успішність;
б) практичні навички;
в) індивідуальна робота;
д) підсумковий контроль (диференційований залік, усна відповідь).

Сума балів за семестр складає: поточна успішність – 70-120 балів, підсумковий контроль 50-80 балів, індивідуальна робота оцінюється додатковими – 1-6 балів, але разом не більше 200 балів.

Розподіл балів, які отримують студенти

Позитивна оцінка на кожному практичному занятті може бути від 4 до 7,5 балів. Оцінка нижче 4 балів означає «незадовільно», заняття не зараховане і підлягає відпрацюванню в установленому порядку. На підсумковому контролі (дифзаліку) студент може максимально отримати 80 балів. Підсумковий контроль вважається зарахованим, якщо студент набрав не менше ніж 50 балів.

Оцінка успішності студента

Вид діяльності (завдання)	Максимальна кількість балів
Практична робота 1	7,5
Практична робота 2	7,5
Практична робота 3	7,5
Практична робота 4	7,5
Практична робота 5	7,5
Практична робота 6	7,5
Практична робота 7	7,5
Практична робота 8	7,5
Практична робота 9	7,5
Практична робота 10	7,5
Практична робота 11	7,5
Практична робота 12	7,5
Практична робота 13	7,5
Практична робота 14	7,5
Практична робота 15	7,5
Практична робота 16	7,5
Разом	120
Підсумковий контроль (дифзалік)	80
Разом	200

Критерії оцінювання знань

Оцінкою 7-7,5 балів та 71-80 балів на дифзаліку (A за шкалою ECTS та 5 за національною шкалою) відповідь студента оцінюється, якщо вона демонструє глибокі знання всіх теоретичних положень і вміння застосовувати теоретичний матеріал для практичного аналізу і не має ніяких неточностей.

Оцінкою 5,5-6,5 балів та 61-70 балів на дифзаліку (B та C за шкалою ECTS та 4 за національною шкалою) відповідь оцінюється, якщо вона показує знання всіх теоретичних положень, вміння застосовувати їх практично, але допускаються деякі принципові неточності.

Оцінкою 4-5 балів та 50-60 балів на дифзаліку (D та E за шкалою ECTS та 3 за національною шкалою) відповідь студента оцінюється за умови, що він знає головні теоретичні положення та може використати їх на практиці.

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Клінічна анатомії та оперативної хірургії: національний підручник /В.І.Півторак, Черно В.С. та ін. – Вінниця: Нова Книга, 2021. – 424 с.

2. Ахтемийчук Ю.Т., Ю.М. Вовк, С.В. Дорошенко; А.Б.Кобзарь; М.П.Ковальський, И.Л.Первак; В.И.Пивторак; К.А.Прокопец; Н.Ю.Радомская; А.А.Радомский; М.В.Пархоменко, Т.Т.Хворостяная // Оперативная хирургия и топографическая анатомия-Київ, ВСВ “Медицина”, 2012 . - 504 с.

Додаткова

1. Півторак В.І., Проніна О.М., Вовк Ю.М., Гнатюк М.С., Антіпов М.В. та ін. Оперативна хірургія і топографічна анатомія голови та шиї: (Підручник) - Вінниця: Нова

Книга, 2016. – 312 с.

Практикуми

1. Клінічна анатомія та оперативна хірургія гнійно-запальних процесів голови та шиї / Топоров Г.М., Скрипніков М.С., Проніна О.М. та ін. / За ред. М.С.Скрипнікова. – Полтава: Верстка, 2002. – 152 с.
3. Практикум з оперативної хірургії і топографічної анатомії для студентів стоматологічних факультетів мед вузів України: В 2 ч. /Скрипніков М.С., Білич А.М., Проніна О.М. та ін. / За ред. М.С.Скрипнікова. – Полтава: Верстка, 2003. – Ч. 1. – 240 с. – Ч. 2. – 158 с.

Інформаційні ресурси

Сайти з оперативної хірургії та топографічної анатомії
http://meduniver.com/
http://www.medical-enc.ru/17/stomatologia/hirurgiya/
http://www.lormed.ru/index.php?option=com_content&view=frontpage&Itemid=100001
http://meduniver.com/Medical/Topochka/
http://meduniver.com/Medical/Xirurgia/3a.html
http://meduniver.com/Medical/Xirurgia/6a.html
http://elib.org.ua/medecine/special/hirurgiya_v_vop_i_otvetah/rasdel1.html

Для скачування книг
http://www.booksmed.com/hirurgiya/837-operativnaya-xirurgiya-i-topograficheskaya.html
http://med-books.net/2011/04/07/ostroverxov-operativnaya-xirurgiya.html
http://www.bookin.org.ru/book/766764
http://mirknig.com/2011/11/21/topograficheskaya-anatomiya-i-operativnaya-hirurgiya.html
http://7bznanie.com/med/093.pdf
http://www.twirpx.com/file/977934/
http://medvuz.info/load/3d_atlas_anatomii_cheloveka/56
http://www.eurolab.ua/video-gallery/human-anatomy/77/

3 D анатомія
http://www.se4ever.ru/vse_dlya_android/soft_for_android/28309-anatomy-3d-prilozhenie-dlya-android.html
http://sinfulandroid.com/applications-26/anatomy-3d-v1-3-apk-android-10207/
http://www.torrentshunt.ru/torrent903432_atlas_po_anatomii_cheloveka_v_3d_acland039s_dvd_atlas_of_human_anatomy_v_6_chastyah_2003_obuchayushee_video_dvdrip
http://playstoreapps.org/android/?p=33795
http://www.1mobile.com/anatomy-3d---anatronica-345320.html
http://www.med-edu.ru/anatom/?type=0&page=3